

EKSTERN EVALUERING AV
BACHELOR PROGRAMMET
I PEDAGOGIKK

VÅREN 2007

UNIVERSITETET I OSLO
DET UTDANNINGSVITENSKAPLIGE FAKULTET
PEDAGOGISK FORSKNING SINSTITUTT

Innhold

Forord	2
Innledning.....	3
1 Målformuleringer og målenes hensiktsmessighet.....	3
2 Organisering og oppbygging av studiet.....	5
2.1 Informasjon til studenter	5
2.2 Om oppbygningen	5
2.3 Bruk av Fronter	6
2.4 Undervisningsformer.....	6
2.5 Eksamensformer	8
2.6 Ressurser / infrastruktur.....	9
3 Læringsmiljø.....	9
4 Studentforutsetninger	9
5 Tiltak	9

Forord

I begrunnelsen for en ekstern periodisk programevaluering heter det:

Det skal i følge UiO's felles rammer for kvalitetssikring av studieprogram gjennomføres en helbetlig evaluering av studieprogrammet minst hvert 4. år.

Hensikten med den periodiske programevalueringen er å foreta en helbetlig vurdering av programmet, på bakgrunn av informasjon som er fremkommet i perioden, og slik komme frem til tiltak som sikrer og styrker programmets kvalitet. Prosedyre for periodisk programevaluering omfatter både egnevaluering og ekstern evaluering.

For å gjennomføre en ekstern programevaluering ble det nedsatt et panel ut fra følgende kriterier:

- en representant skal være ekstern og vitenskapelig ansatt
- en representant skal være tidligere student
- en representant skal være nåværende student
- en koordinator samordner arbeidet

Panelet ble oppnevnt høsten 2006 og hadde sitt første møte 8. november. Rapporten leveres i februar 2007.

Innledning

På bakgrunn av periodiske emnerapporter, studieprogrammets årsrapporter, tallmateriale samt programledelsens egenvurdering har evalueringspanelet fått i oppgave av Pedagogisk forskningsinstitutt å utforme en ekstern evaluering av bachelorprogrammet i pedagogikk (BA-programmet).

Med bakgrunn i noe manglende grunnlagsmateriale og gitte rammer for arbeidet behandles ikke alle punktene i mandatet like grundig. Rapporten vil i liten eller ingen grad gå inn på evaluering av følgende punkter:

- målgruppe/rekruttering (antall, nivå, forkunnskaper)
- universell utforming og tilrettelegging for funksjonshemmede studenter
- internasjonalisering

Rapporten vil behandle følgende temaer:

- målformulering og målenes hensiktsmessighet
- organisering og oppbygging av studiet
- læringsmiljøet
- studentforutsetninger
- forslag til tiltak

1 Målformuleringer og målenes hensiktsmessighet

Under overskriften "Kort om programmet" får vi greie på at programmet gir kunnskap om hvordan mennesker utvikler seg i ulike samspill samt kunnskap om prosesser som oppdragelse, undervisning, læring og danning. Under overskriften "Hva lærer du?" står det at man lærer å analysere pedagogiske prosesser på ulike nivåer. Studentene lærer om individuelle forskjeller, samspillet betydning og om pedagogikk i et politisk og institusjonelt perspektiv. Det heter til slutt "En viktig del av studiet er å gjøre deg i stand til å tenke kritisk". Kanskje er det her man kommer nærmest en konkret målformulering?

Studenten får med andre ord kjennskap til et generelt mål for studiet, men lite om ferdigheter og om hensikten. Tenke kritisk om hva? På hvilken måte? Og hvordan legger man et grunnlag for å tenke kritisk? Blir dette fulgt opp i de ulike emnene?

Vi antar at kompetansen programmet gir, er verdifull i mange ulike praksis- og yrkessammenhenger. Vi kan ikke se at man har valgt å relatere programmet til en bestemt yrkessammenheng som for eksempel skole og utdanning. Studentrepresentanten i utvalget pekte på at mange nybegynnerstudenter likevel tror at BA-programmet kvalifiserer spesielt til å bli lærer og til å arbeide i skolen. Det kan derfor være nødvendig med mer utfyllende informasjon på dette punktet.

Fremfor å orientere studiene etter en spesifikk yrkesorientering er et orienteringspunkt i studiet kunnskap og kunnskapsproduksjon. Det er i alle fall det man svarer på spørsmålet: Hvorfor er pedagogikk viktig i dagens samfunn? Ikke fordi det gir kompetanse til yrker, men fordi det gir kunnskap om enkeltmenneskets lærings – og kunnskapsprosesser. Fagpedagogens kompetanse blir viktig fordi man blir i stand til å ”... håndtere brytninger mellom den institusjonaliserte utdanningen og de andre arenaer og virksomhetsformer barn og unge deltar i, og mellom de ulike kulturelle og teknologiske redskaper barns og unges virksomhet uttrykkes i”. For en leser kan dette fremstå som en krevende og noe uklar måte å formulere seg på. Vi stiller spørsmål ved om en slik måte å formulere seg på er egnet til å overbevise en leser om fagets viktighet. Hvilke tanker vil en fersk student gjøre seg ved å lese dette? Vi tror viktigheten av fagpedagogens kompetanse bør formuleres klarere og mer overbevisende.

Vi vil også oppfordre programledelsen til å vurdere i hvilken grad det ville være gunstig å presisere noen formuleringer på hvilken kompetanse og hvilket utbytte man vil sitte igjen med etter endt studium. Mangelen på klarhet kan både influere på programmets helhet og evalueringen av dette. Hensiktsmessige formuleringer kan være: Etter fullført studieprogram skal studentene være i stand til å analysere og drøfte, se sammenhenger, kunne løse oppgaver på en fleksibel måte ... etc. Et søk på UiOs nettsted viser at ”holdningsmål” gir 103 treff, mens ”ferdighetsmål” gir 154 treff. De aller fleste treffene finnes innenfor profesjonsutdanninger, men et godt unntak er BA-programmet i internasjonale studier. Panelet er av den oppfatning at et akademisk teoretisk program også krever holdninger og ferdigheter som med fordel kan gjøres mer tydelige.

Utydelige formuleringer, både av studiet, studiets mål, utbytte og kompetanse kan gjøre presentasjonen og introduksjonen til programmet og faget mer vagt og fjernt fra arbeidslivet enn nødvendig. I et akademisk innrettet studium kan man lære mye som kan brukes i dagliglivet.

Studenten i utvalget peker på at UTVIT 1000 og PED 2000 er tematisk nokså like. Studentene savner pensum rundt organisasjonslæring og arbeidslivspedagogikk i begge disse emnene. Slike emner kan være med på å styrke et samspill med arbeidslivet uten at dette betyr en profesjonsinnretting av studiet.

I en tid der det stilles økt krav til artikulasjon og tydeliggjøring av faglig identitet og egenart, bør gjerne også PFI formulere og tydeliggjøre sitt særlige bidrag til forsknings- og utdanningsfeltet. Dette blir aktuelt med tanke på at man ved flere høyskoler er i gang med BA- studier i pedagogikk. Studenter er opptatt av relevansen med det de studerer. Slike krav gjør det nødvendig å kommunisere med større tydelighet. I det lange løp kan tydelighet få betydning for rekruttering av studenter.

2 Organisering og oppbygging av studiet

2.1 Informasjon til studenter

Studentrepresentanten fremhever at programmet legger til rette for god informasjon for begynnerstudenter. Særlig er det bra med mulighet til å få opplæring på PC-stue med tilgang til å stille spørsmål til studiekonsulentene.

Emnesidene på nett gir også god informasjon om tid, sted, pensum og eksamen. Det er viktig at disse nettsidene aktivt lenkes til i Fronter slik at informasjonen bare vedlikeholdes ett sted, men likevel lett kan slås opp i både fra Fronter, fra åpent nett og fra "Mine sider". I tillegg er det ønskelig at forelesere og seminarledere i større grad minner om viktige frister for innlevering etc. i forelesninger og seminarer.

2.2 Om oppbygningen

Studentrepresentanten støtter konklusjonen om at studentene er fornøyd med at de kan velge mellom mange pedagogiske emner. Evalueringene viser at studentene stort sett er tilfredse med gjennomføringen av disse. Det er imidlertid en del studenter som ikke kommer inn på de valgte emnene. Det har eksempelvis vært stor etterspørsel etter emner som PED1200, som dessverre bare har hatt plass til 30 stk. De etterspør to grupper i stedet for en, slik at alle kommer med. I 3. og 4. semester kunne instituttet med fordel også være tydeligere i informasjonen om hvilke konsekvenser valg av pedagogiske emner har, altså hvilke som kvalifiserer for mastergradsutdanning.

Skriveseminaret som tilbys som hjelp til den avsluttende fordypningen i pedagogikk bør gjennomføres før fristen går ut for innlevering av problemstilling og selvvalgt pensum.

2.3 Bruk av Fronter

Mer gjennomgående bruk av Fronter på alle emner slik opplegget er i UTVIT1000 er et tydelig ønske både fra studenter i egevalueringen og fra studentrepresentanten i panelet.

At Fronter legger til rette for at studentene kan lese hverandres utkast, se tilbakemeldinger fra seminarledere og gir alle muligheter til å se svarene på faglige og administrative spørsmål, gir muligheter for å utvikle en skriftlig basert delingskultur rundt læring. En slik fellesarena på nettet kommer også de studentene til gode som av en eller annen grunn ikke kan delta i undervisning eller selvorganiserte kollokvier¹

Noen av fordelene med bruk av læringsplattform kan synes banale, men kan ha effekt på læringsmiljøet. Tidligere var det for eksempel ikke mulig å få oversikt over hvem man gikk sammen med på studiet. Det faktum at deltakeroversikten gir studentene navn og e-postadresser på medstudenter og faglærere, kan være med å bedre læringsmiljøet og å øke tilhørigheten til program og emner.

Vi antar at det er flere grunner til at programledelsen ikke ønsker å presse ansatte til å ta i bruk Fronter. Panelet har også forståelse for vitenskapelig ansatte som enten vegrer seg mot tidsbruken det innebærer å skulle være tilgjengelige på nett, eller som synes det blir mye og komplisert programvare å holde styr på. Vi mener likevel ledelsen burde tilstrebe en enhetlig struktur gjennom hele BA-programmet. Det bør diskuteres hvorvidt det er mulig å opprette Fronter-rom for studentenes samarbeid og oversikt selv om faglærer ikke har mulighet til å være ”til stede” der.

2.4 Undervisningsformer

Panelet slutter seg til egevalueringens hovedkonklusjon om at undervisnings- tilbudet ser ut til å ha gjennomgående god kvalitet, med noen variasjoner mellom emnene. Det går frem av

¹ Se for eksempel ”Kokebok for universell utforming” publisert på <http://www.hf.uio.no/ikos/for-ansatte/undervisning/fleksibel/prosjekter/universell/Kokebok-for-universell-utforming.doc>. På side 7 diskuteres de såkalte ”gråsonestudenter” (...)dvs. studenter som ikke defineres som funksjonshemmede, men som likevel kan ha lidelser som hindrer dem i studiene (for eksempel sosial angst eller revmatisme). URL konsultert 20. januar 2007.

sluttevaluering fra 2005 at studentene var rimelig fornøyd med forelesningene. Foreleserne vurderes som gjennomgående engasjerte og faglig dyktige. Emneevalueringene viser at det har vært stor variasjon i arbeidsmåter for å fremme studentaktivitet. Studentpresentasjoner, rollespill, innlevering av oppgaver med tilbakemeldinger er grunnlag for karaktersetting og er en forutsetning for å kunne gå opp til eksamen. Vi ser det likevel som formålstjenelig å øke variasjonen i oppgavesjangrer. Veksling i arbeidsmåter må henge tett sammen med en større grad av presisering og klargjøring av kompetansemål / ferdighetsmål som nevnt under kapittel 2.

Seminargruppene

Seminargruppeundervisning ser ut til å være en viktig læringsarena for studentene i pedagogikk. Panelet vil knytte noen kommentarer til seminargruppeundervisningen, og da først og fremst med utgangspunkt i evalueringen av UTVIT1000.

Panelet mener det er prisverdig at så store deler av undervisningen gir gode muligheter for studentene å delta i seminarundervisning. Det gjør det mulig for begynnerstudenter å lære seg akademisk skriving gjennom små steg og gradvis. At studentene også får anledning til å levere inn utkast som de får kommentarer på, er derfor svært positivt. Hele 80 % av studentene mener at de har hatt god nytte av tilbakemeldingene underveis. Samtidig viser evalueringen, ikke overraskende, at kvaliteten varierer mellom seminarene og mellom seminarledernes evne til å lede og gi kommentarer. Panelet er derfor enig i at det er viktig å prioritere ordningen med faglig-pedagogisk ledelse av seminarlederne ved en universitetslektor også framover. Tilsvarende viktig er det å sikre en sammenheng mellom forelesninger og seminarer Dette forutsetter at seminarledere, forelesere og administrasjonen samarbeider om gjennomføringen av programmet. Vi vil i tillegg utfordre til vurdering og refleksjon rundt kvalitetssikring av seminarene:

- På hvilken måte vurderes seminarlederens faglige kompetanse og pedagogiske egnethet når de søker om jobb? Seminarledelse bør være arbeid som gir høy status, og som tilfaller de flinkeste/mest egnede av masterstudentene.
- Seminarledere som selv studerer på masternivå i pedagogikk kan med fordel utfordres til å lage sine egne mål og minilæreplaner for seminarene. En slik læreplan ville gi gode muligheter for å reflektere over egen pedagogisk praksis sammen med faglig-pedagogisk ledelse og sammen med andre seminarledere i evalueringer underveis. Dette kunne være et grunnlag for å minske skillet mellom kvaliteten i kommentarer på utkast. Det kan også være med på å tydeliggjøre hvorvidt seminarer skal domineres av studentene selv, eller seminarleder.
- NTNU har siden 2002 hatt en ordning der studentassistenter (seminarledere) må gå gjennom et obligatorisk 20-timers kurs i regi av seksjon for universitetspedagogikk. Etter hva panel

forstår, har UNIPED ved PFI planer om å lage kurs i universitetspedagogikk for seminarledere og stipendidater ved UiO. Her har BA-programmet i pedagogikk en gylden anledning til å være med på å forme det nye tilbudet fra UNIPED og senere få støtte i opplæring av seminarleiderne. .

- Det er naturlig nok en utfordring for studenter på bachelornivå å lage en problemstilling og å skrive en selvstendig oppgave (slik arbeidskravene er på UTVIT1000). Før studenten skriver, må hun også lære seg å lese akademiske tekster på en god måte. Ved Historisk- filosofisk fakultet ved Universitetet i Bergen gjennomfører de prosjektet ”Akademisk skriving” for førstesemesterstudentene. Dette er en systematisert opplæring i akademisk skriving som også tar opp i seg hvordan man leser. I akademisk skriving skal studentene skrive tekster i ulike sjangere med sikte på at de skal lære å:
 - *forstå korleis ein akademisk tekst er bygd opp*
 - *identifisera det sentrale problem eller emne som teksten tek opp*
 - *analysera dei mest sentrale argument i ein tekst*
 - *ta kritisk stilling til korleis dette problemet/emnet er handsama*
 - *skrive ein sjølvstendig tekst som syner at måla som er nemnde over, er nådd*”.

Prosjektet fikk 2. prisen ved NOKUT's årlige Utdanningskvalitetspris i 2006. Kan BA-programmets seminarer ved PFI hente inspirasjon fra dette prosjektet²?

2.5 Eksamensformer

Det vurderes som positivt at programledelsen har lyttet til studentenes tilbakemeldinger og endret eksamensordningen for UTVIT1000 fra én til to eksamener. Vi tror omleggingen vil øke læringsutbyttet fordi studentene får lest faget kontinuerlig. Panelet har notert seg at programstyret har vedtatt endringer underveis. Vurderingformen bestått / ikke bestått er endret til karakterer. Det er viktig at evalueringer både fra studenter og ansatte tas alvorlig og at partene ser at endringene er et resultat av evalueringene. At studentene får tydelig informasjon om resultatene av evalueringer kan være med på å forhindre ”evalueringstrøtthet”. Det er generelt sett positivt at vurderingsformene varieres mellom emnene, med ulike oppgaver, case, gruppearbeid, muntlige og skriftlige vurderingsformer.

² URL konsultert 20. januar 2007

http://students.uib.no/?link_id=146&sublink_id=&toplink_id=&mode=show_page&content_id=277&&modus=vis_emne&kode=EXFAC00AS

2.6 Ressurser / infrastruktur

Panelet vil fremheve som positivt og nødvendig at programmet institusjonaliserer faste møter mellom studieadministrasjon, forelesere og seminarledere. Hensikten med en slik kommunikasjonsform er å sørge for at partene gis mulighet til å påvirke oppbyggingen og gjennomføringen av programmet og å sikre en bedre helhet og sammenheng i studiet.

3 Læringsmiljø

Med bakgrunn i evalueringen er det grunn til å tro at BA- programmet i pedagogikk har et godt læringsmiljø. I evalueringen av UTVIT1000 svarer hele 80 % av de som svarer på spørreundersøkelsen at de er fornøyde med læringsmiljøet. Dette er et bra resultat. Det tas forbehold om at 60 av 268 studenter som svarte på spørreskjemaet er et representativt antall. Panelet oppfordrer til en oppfølging for å klarere hvilke forhold og hvilke faktorer som bestemmer studentenes holdninger og hvorfor så mange mener det er et godt læringsmiljø. De viktigste faktorene bør dyrkes og videreføres i studieforløpet. Å kontinuere positive trekk i studieforløpet vil være med på å sikre kvaliteten i hele programmet.

4 Studentforutsetninger

I Stortingsmelding nr. 27 ”Gjør din plikt – krev din rett” heter det at etterspørselen etter høyere utdanning vil være økende i årene fremover. I tillegg vil de som søker seg til høyere utdanning i fremtiden, representere en langt større bredde i faglig bakgrunn og kunnskapsnivå enn tradisjonelle studenter. En konsekvens av dette er et økt behov for tydelig og lett tilgjengelig informasjon både på studiets nettsider, i læringsplattformen Fronter og ved muntlig informasjon fra undervisernes side. Panelet er blitt gjort oppmerksom på at poenggrensen til opptak på BA-programmet er lav, noe som igjen er en utfordring i forhold til planlegging av studiet og hvordan den enkelte underviser er i stand til å møte en stadig mer variert studentgruppe.

Studentrepresentanten i gruppa mener at den lave poenggrensen er bekymringsfull, og ønsker en debatt hvorvidt denne kan heves.

Mangfoldet i studentgruppen gjør seg også gjeldende ved valg av språk i pensumlitteraturen. Studentrepresentanten i utvalget peker på at det kan være vanskelig å lese svenske tekster for studenter som ikke har norsk som morsmål.

5 Tiltak

Overordnet sett mener panelet at BA-programmet i pedagogikk har en god studiekvalitet. Vi vil likevel oppsummere noen tiltak som kan gjøre kvaliteten bedre.

Vi savner presise formuleringer hva angår kunnskaps-, ferdighets- og holdningsmål for programmet og for programmets emner. Vi anbefaler at programledelsen samarbeider med studentene for å tydeliggjøre kunnskaps-, ferdighets- og holdningsmål. I orienteringen og informasjonen om programmet bør der inngå klare eksempler på arbeidspraksis etter endt studium. PFI bør benytte emnesidene på nettet til å redegjøre for en faglig pedagogisk profil.

Programmets satsing på seminarenes kvalitet bør fortsette. Dette gjelder seminarer på alle nivåer på BA studiet. Rekrutteringen av studenter har vist en økt variasjon i faglig bakgrunn og kunnskapsnivå. Denne utviklingen stiller krav om økt oppmerksomhet omkring undervisningen, formidlingsformene og pensumlitteraturen.

Universell utforming skal være norm ved Universitetet i Oslo, og UiO er i ferd med å utarbeide en strategi for dette. Arbeidet bygger på en forståelse av at studentmassen er mangfoldig og sammensatt av personer i ulike livssituasjoner og med ulike forutsetninger. Prinsippet om universell utforming er nedfelt i Lov om universitet og høyskoler og i strategisk plan for UiO. Universell utforming vil si utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor grad som mulig uten behov for tilpasning og spesiell utforming. Instituttet/programmet bør sette seg inn i hvilke konsekvenser kravet til universell utforming har for studiekvaliteten.

Panelet stiller spørsmål om hvorfor ikke Fronter brukes gjennomgående i alle emner. Som argumentert i avsnitt 2.3, bør programmet vurdere å opprette Fronter-rom for å gi studentene mulighet til nettsamarbeid, tilgang til ulik informasjon vedrørende emnet også om foreleser ikke har mulighet til å være ”til stede”.

Programmet bør videre sørge for tydelig formidling til studentene om at endringer i studiet kommer som et resultat av evalueringer de deltar i. Dette er viktig for å unngå evalueringstrøtthet.

Avslutningsvis vil vi gi programmet fortjent ros for systematisk gjennomføring av evalueringer. Dersom målene blir tydeligere, vil neste runde med evaluering kunne bli lettere å gjennomføre.